

OPLEIDING DUURZAME GEBOUWEN

EPB-EISEN BIJ RENOVATIE

HERFST 2024

Performante renovatie van een Brusselse woning Reflectie rond een voorbeeld

Florence GREGOIRE, Sophie HAINE

écORce
INGÉNIERIE & CONSULTANCE

- ▶ Aan de hand van een voorbeeld de middelen illustreren die kunnen worden ingezet om de gewestelijke doelstellingen te realiseren
- ▶ Een reflectiemethode voorstellen
- ▶ Ideeën uitwisselen over de voorstellen

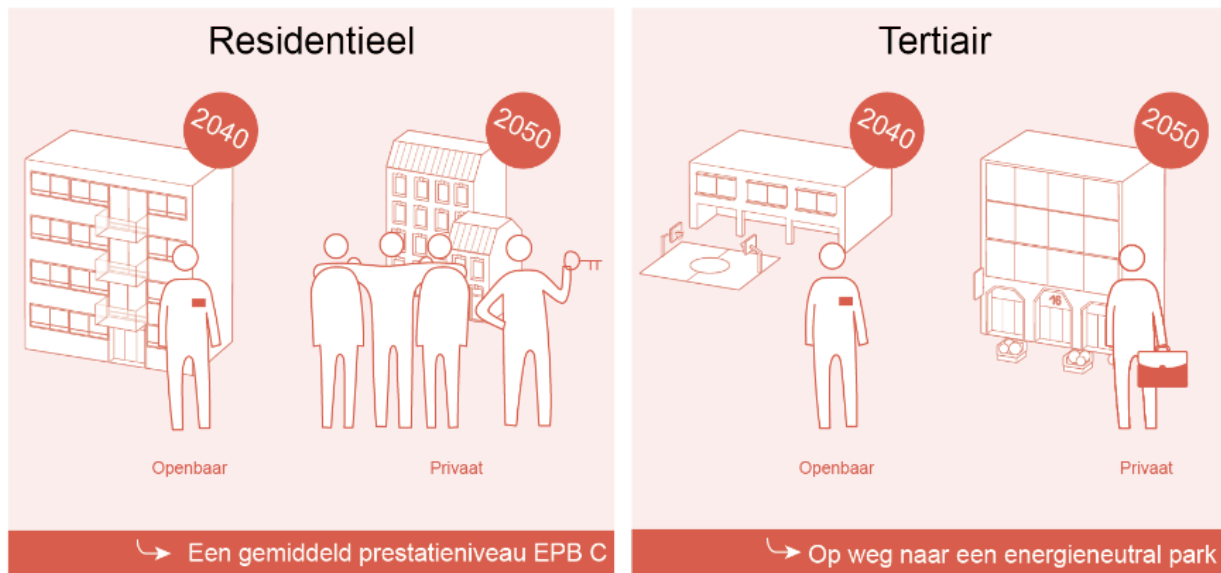
DEFINITIE

IN DE PRAKTIJK
OM VERDER TE GAAN

Wat wordt er onder 'performante renovatie' precies verstaan?

- Renovatie waardoor minstens* de gewestelijke doelstelling volgens de **RENOLUTION**-renovatiestrategie wordt gerealiseerd

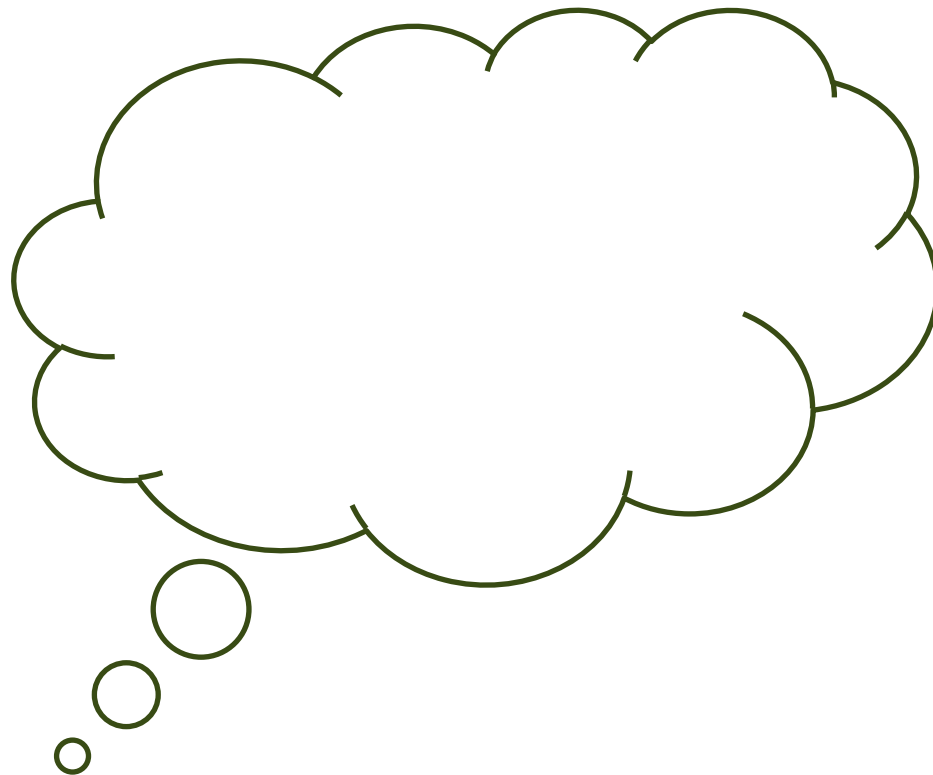
* Voor bepaalde woningtypologieën is deze doelstelling niet zeer ambitieus!

⇒ **Focus op energie**

Een duurzaam gebouw, wat is dat?

- ▶ Hoe ziet u dit?

Een duurzaam gebouw, wat is dat?

► Definitie van de Gids Duurzame Gebouwen

Een gebouw dat **zeer goede energiestatistiek** levert en tevens rekening houdt met alle milieudimensies in de breedste zin van het woord:

- Werf- en ontwerpbeheer
- Mobiliteit
- **Water**
- Natuurontwikkeling
- Fysieke en menselijke omgeving
- **Materialen**
- Welzijn
- Comfort (inclusief akoestiek) en **gezondheid**

Wat wordt er in het kader van deze opleiding onder ‘performante renovatie’ precies verstaan?

- ▶ Renovatie die **zeer goede energieprestaties** oplevert en daarbij de mogelijkheid biedt
 - **het gebouw te behoeden** voor pathologieën verbonden aan de werken (hygrothermisch gedrag)
 - **het comfort** (op thermisch, akoestisch en respiratoir vlak) van de bewoners **te verzekeren** zonder hun gezondheid in gevaar te brengen

⇒ **De andere uitdagingen komen niet aan bod in het kader van deze opleiding**

DEFINITIE

IN DE PRAKTIJK

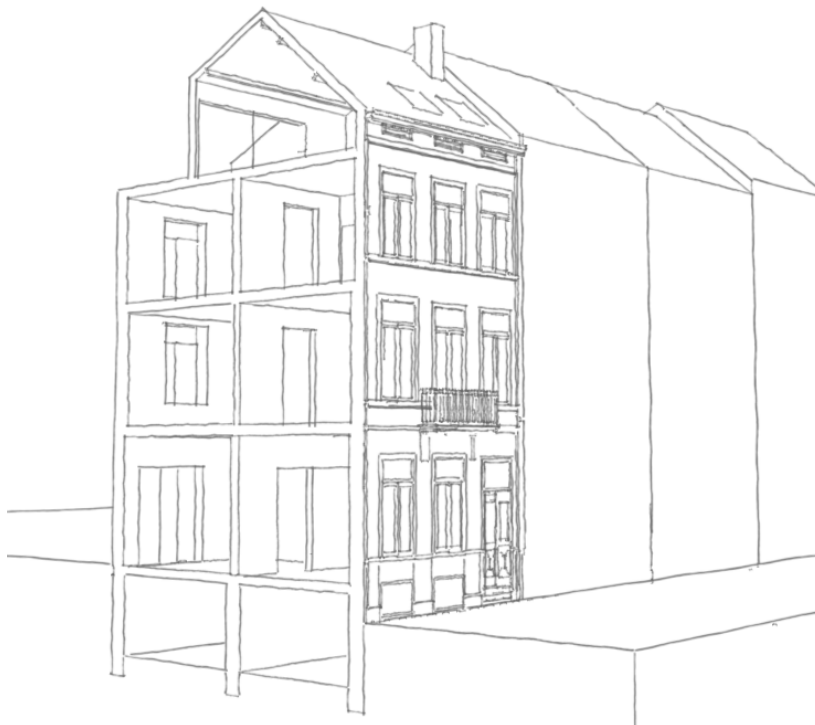
- ▶ **Presentatie van een specifiek geval**
- ▶ Collectieve brainstorming
- ▶ Werkmethodologie

OM VERDER TE GAAN

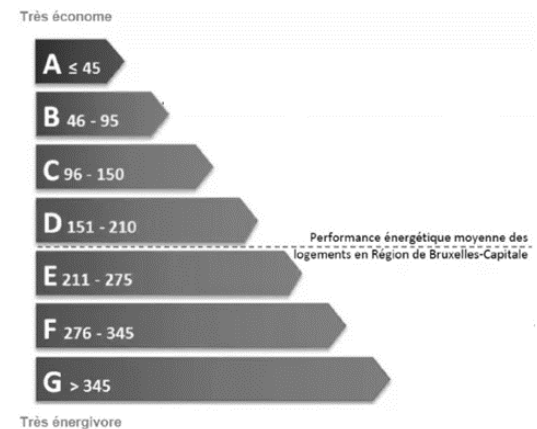

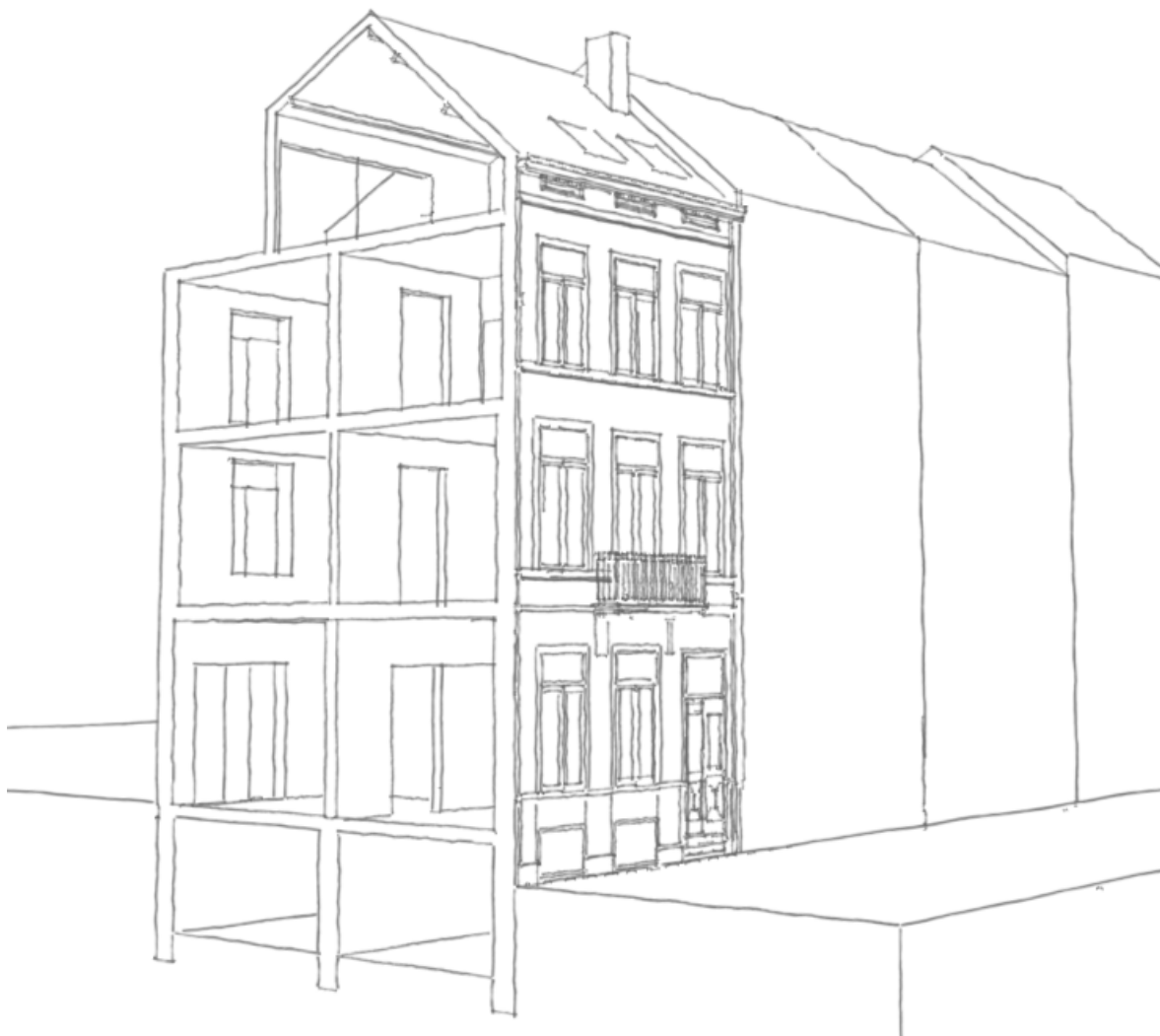
Bekijken we eerst...

het gebouw

en zijn oorspronkelijke prestaties

11 PRESENTATIE VAN EEN SPECIFIEK GEVAL

12 PRESENTATIE VAN EEN SPECIFIEK GEVAL

Technische installaties

Gasgestookte atmosferische verwarmingsketel voor verwarming en SWW

Gietijzeren of stalen radiatoren, manuele kranen

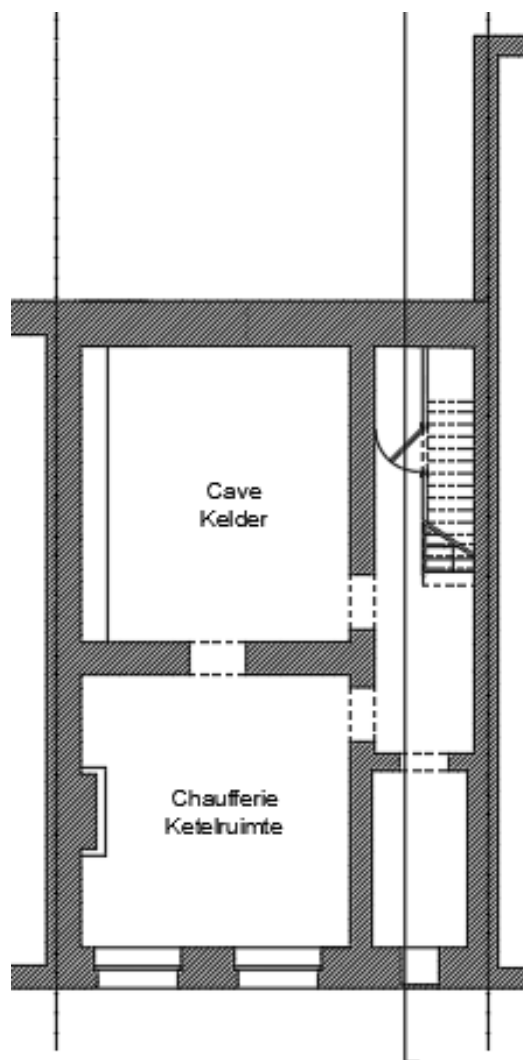
Geen tijdsregeling (aquastaat op verwarmingsketel + circulatiepomp met vaste snelheid, permanente werking)

Geen ventilatie

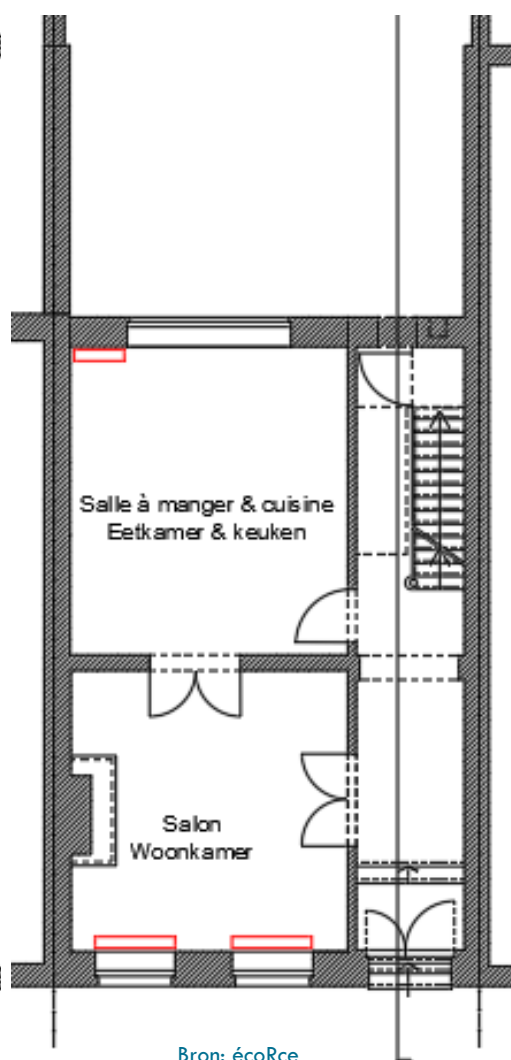

13 PRESENTATIE VAN EEN SPECIFIEK GEVAL

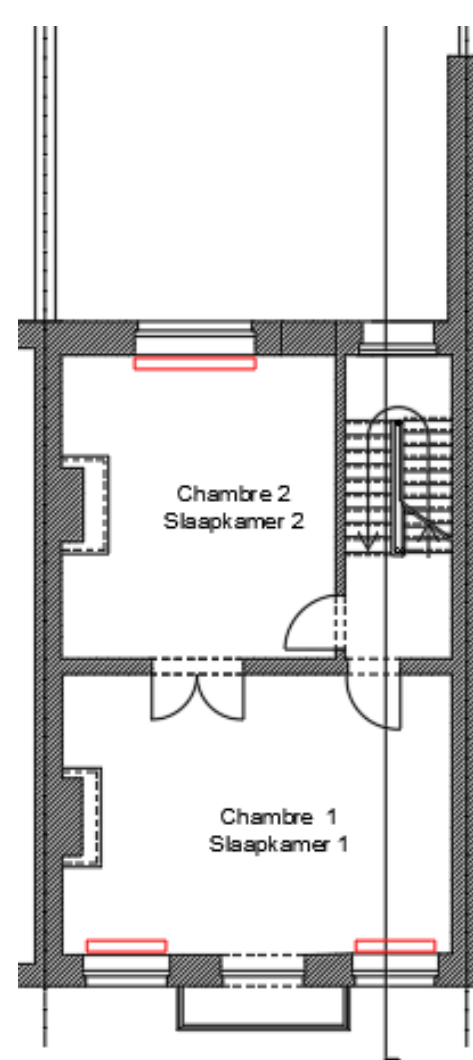
Niveau -1

Niveau 0

Niveau +1

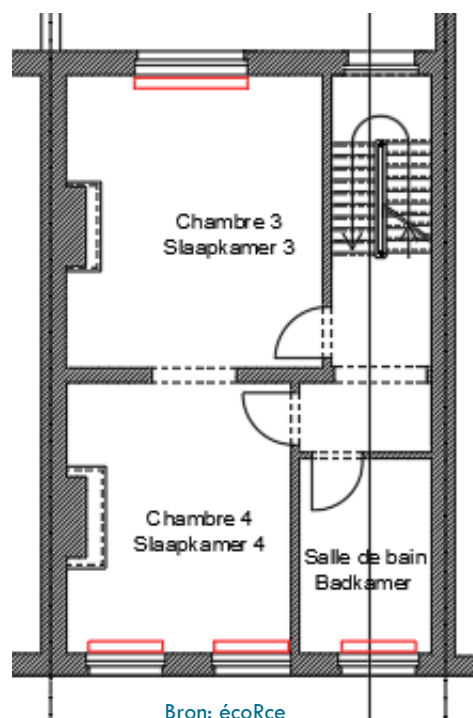

Bron: écoRce

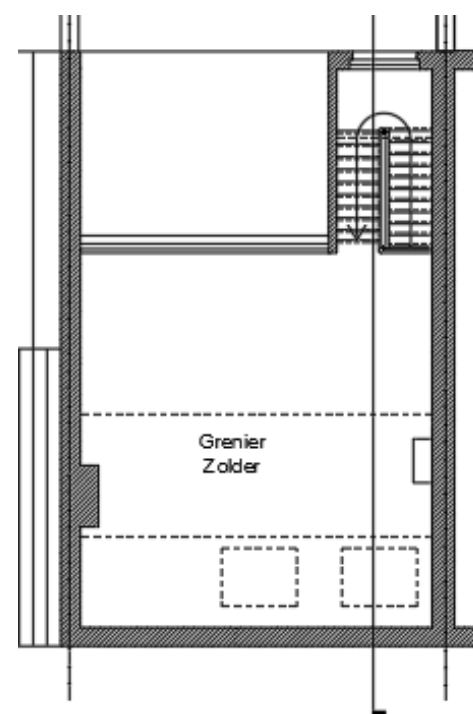

14 PRESENTATIE VAN EEN SPECIFIEK GEVAL

Niveau +2

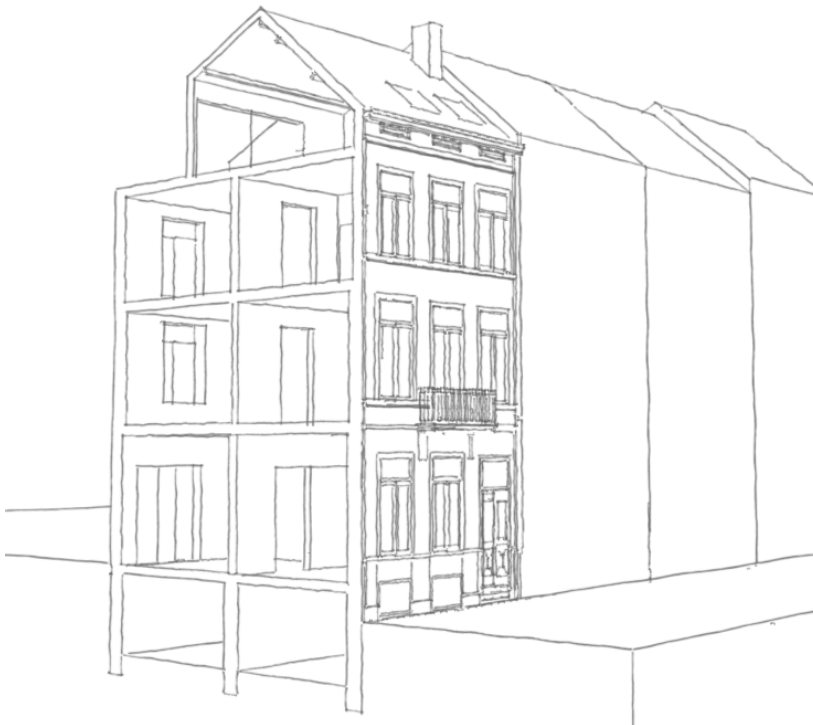
Niveau +3

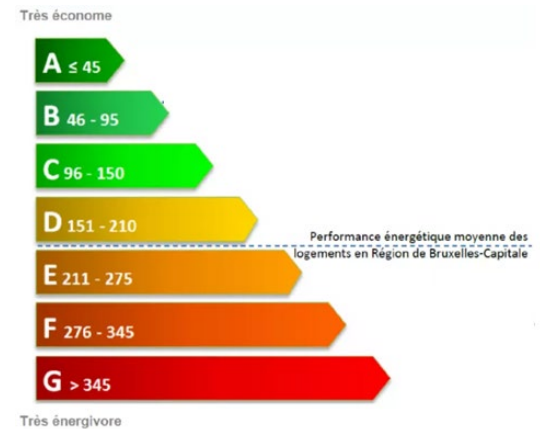
15 PRESENTATIE VAN EEN SPECIFIEK GEVAL

Bekijken we eerst...

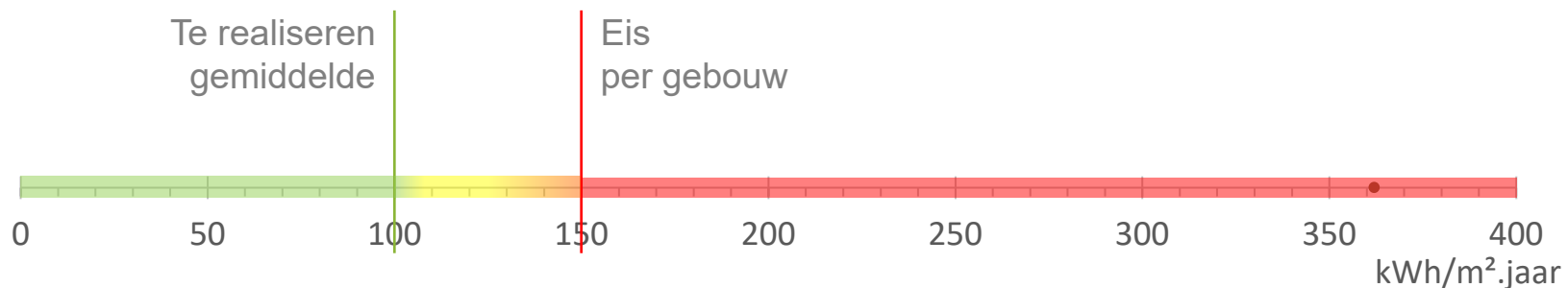
het gebouw

en zijn oorspronkelijke prestaties

16 PRESENTATIE VAN EEN SPECIFIEK GEVAL

Primaire-energieverbruik (PEV)

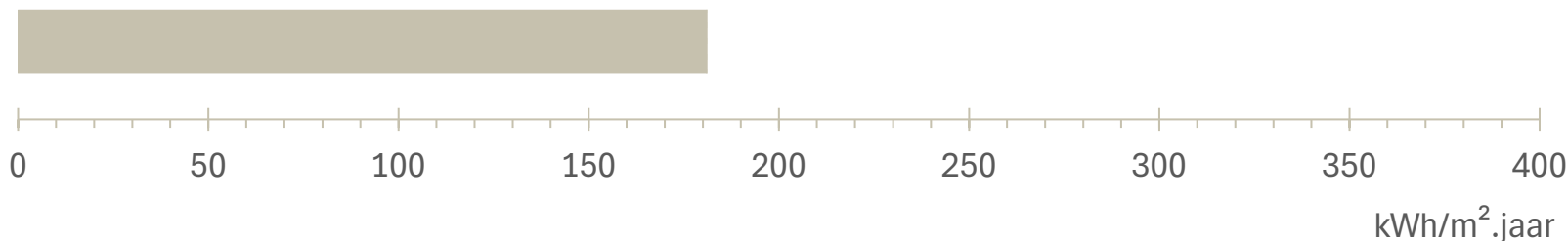
⇒ **Tijd om de toestand nader te bekijken...**

17 PRESENTATIE VAN EEN SPECIFIEK GEVAL

Primaire-energieverbruik

- Wat houdt dit in?

■ Chauffage - partie liée au besoin*

■ Eau chaude sanitaire - partie liée au besoin*

■ Refroidissement

▨ Chauffage - pertes système

▨ Eau chaude sanitaire - pertes système

■ Auxiliaires

* uitgaand van een perfect systeem (η 100 %) gevoed door een energievecteur overeenkomstig de situatie ter plaatse (gas/elektriciteit)

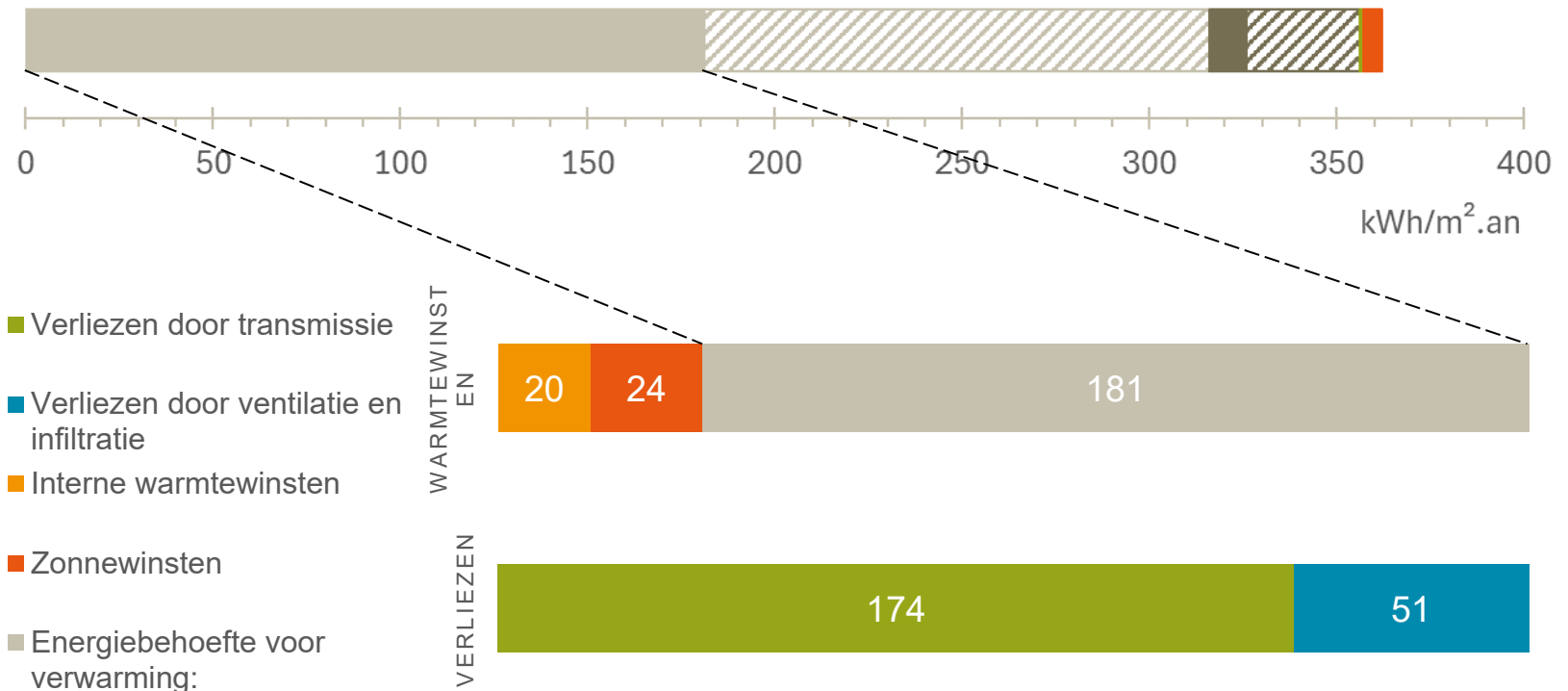

⇒ **Tijd om de toestand nader te bekijken...**

PRESENTATIE VAN EEN SPECIFIEK GEVAL

- De verwarming - deel verbonden aan de behoefte

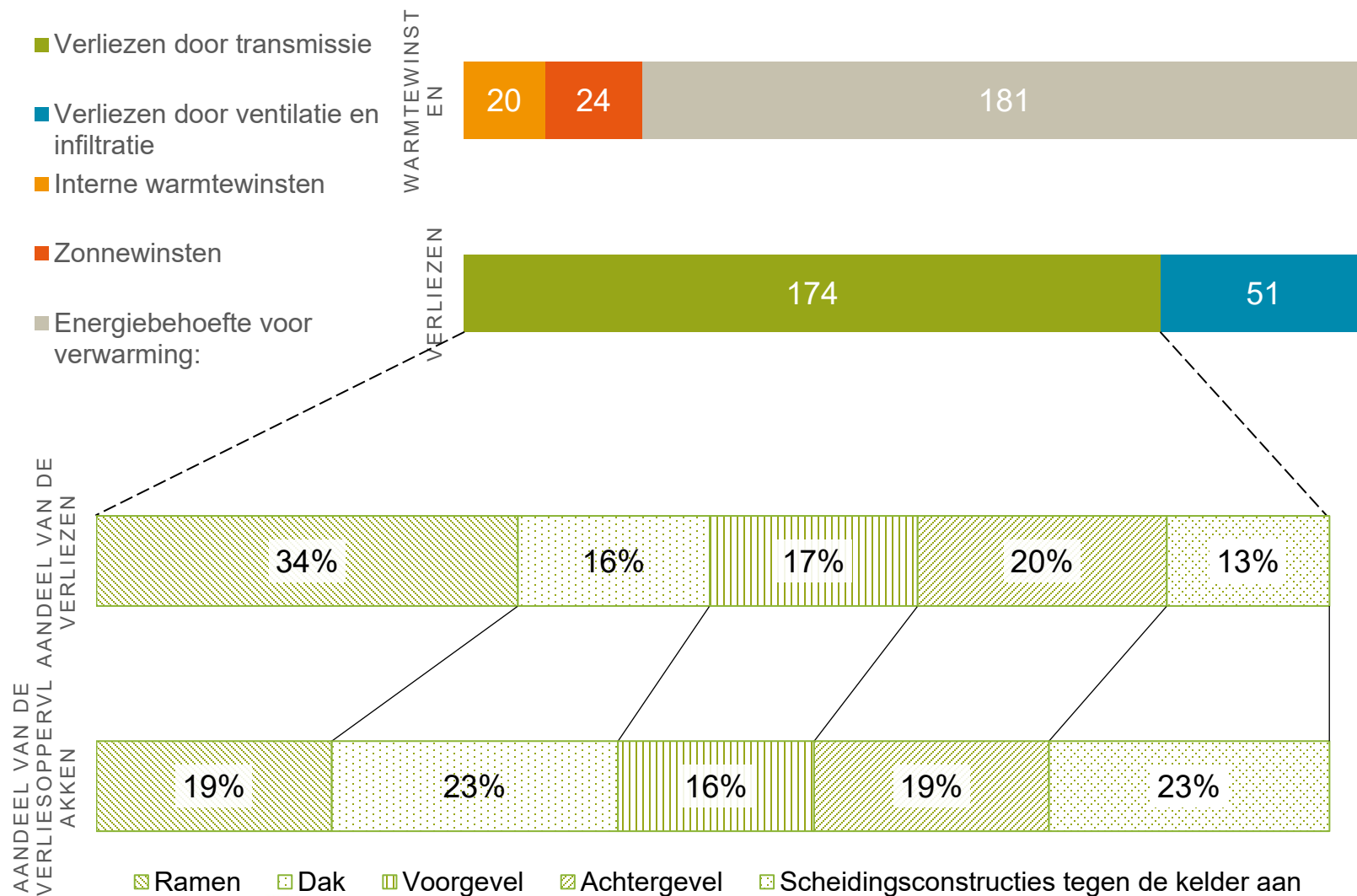

⇒ Tijd om de toestand nader te bekijken...

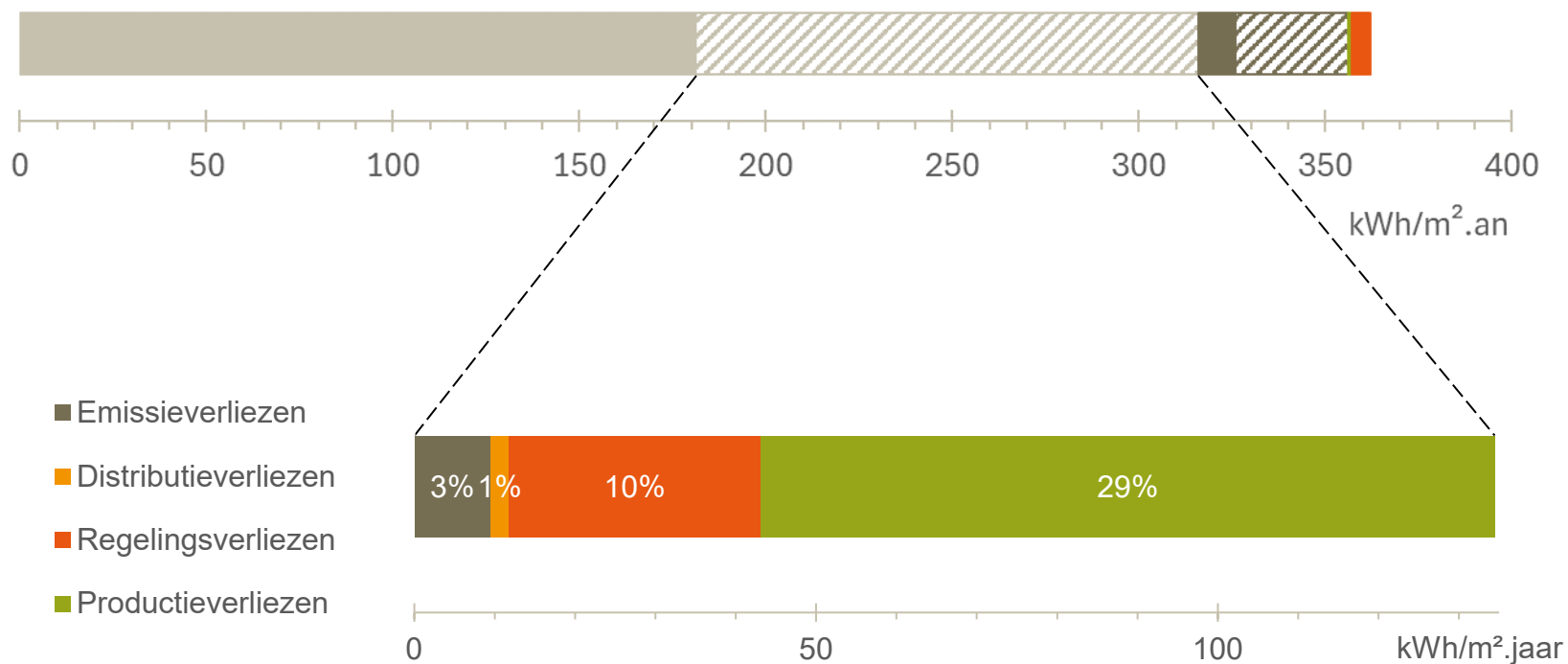
19 PRESENTATIE VAN EEN SPECIFIEK GEVAL

- De verwarming - deel verbonden aan de behoefte **waaronder de verliezen door transmissie**

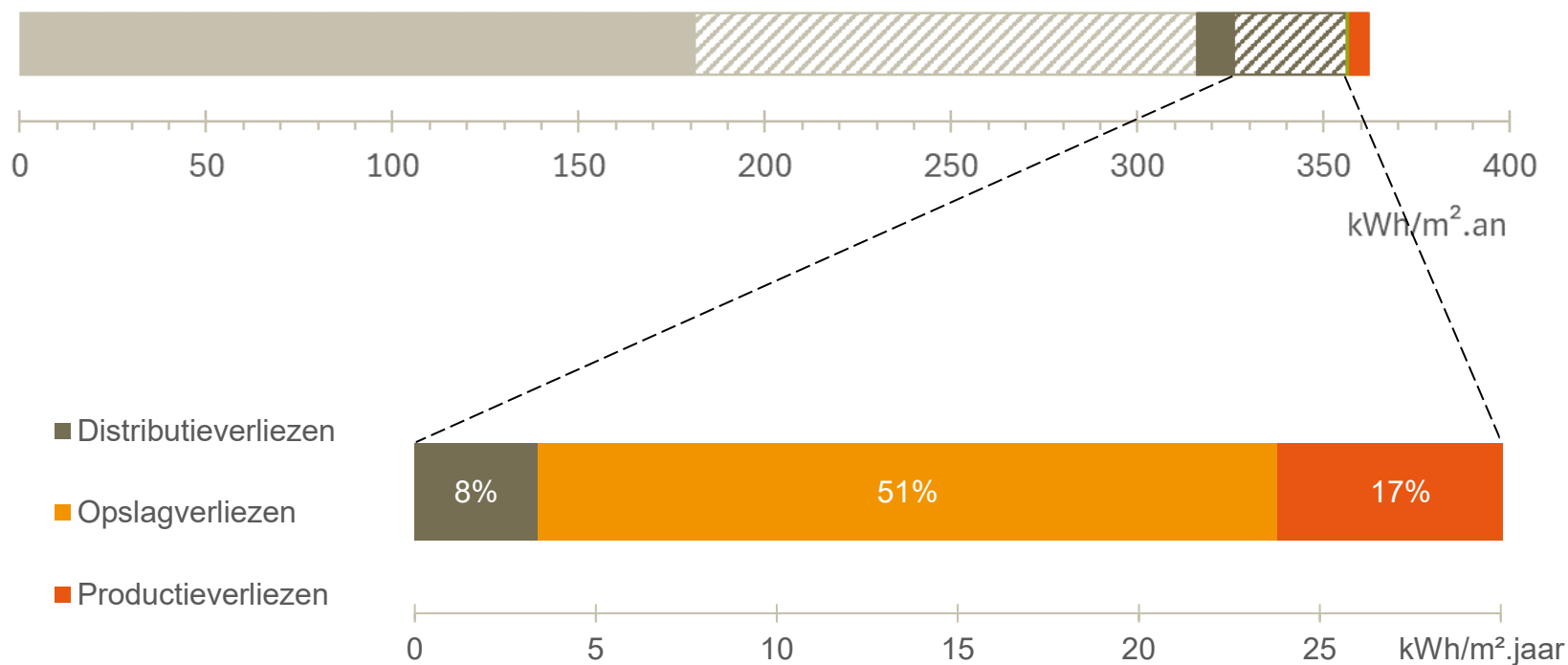
20 PRESENTATIE VAN EEN SPECIFIEK GEVAL

- De verwarming - systeemverliezen

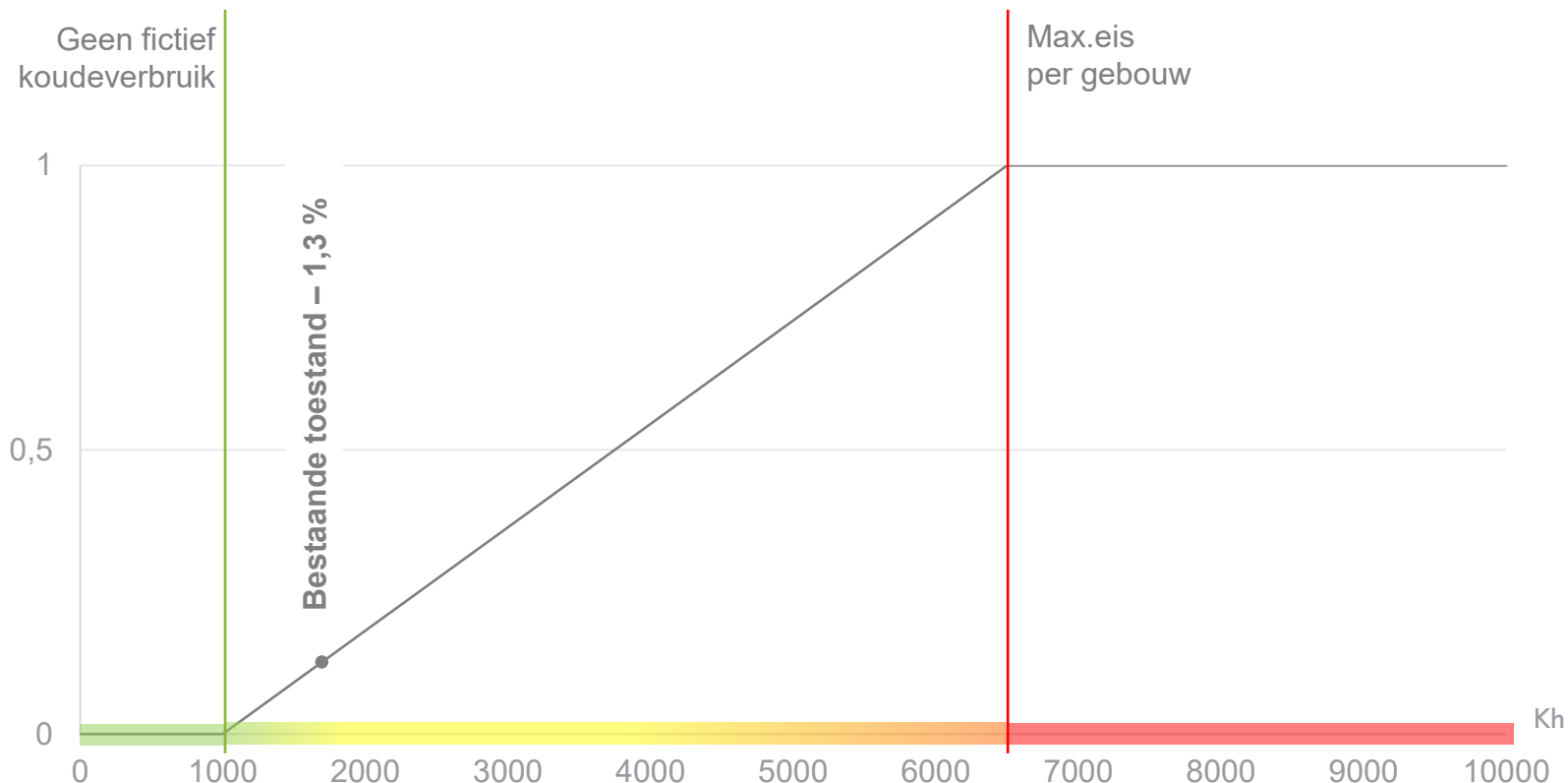
21 PRESENTATIE VAN EEN SPECIFIEK GEVAL

- Het sanitaire warme water - systeemverliezen

22 PRESENTATIE VAN EEN SPECIFIEK GEVAL

Beoordeling van de oververhitting

DEFINITIE

IN DE PRAKTIJK

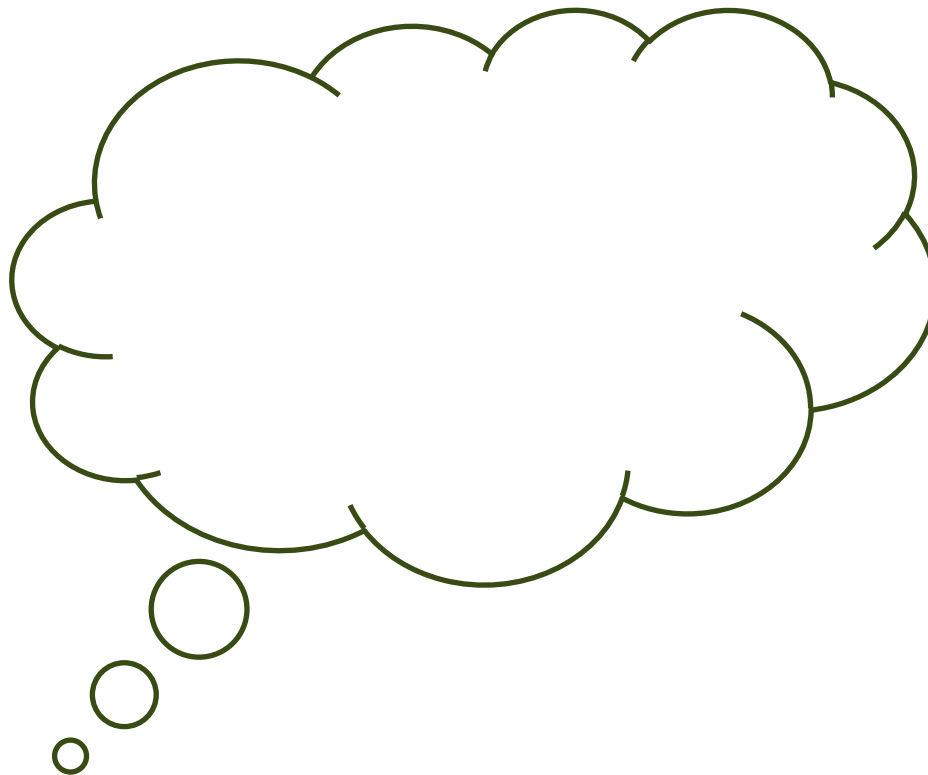
- Presentatie van een specifiek geval
- **Collectieve brainstorming**
- Werkmethodologie

OM VERDER TE GAAN

Hoe ziet u dit?

- ▶ Welke energetische renovatiewerken zou u aanraden?
- ▶ In welke volgorde?
- ▶ Vanaf wanneer zal er aan de BWLKE-eisen voldaan zijn?

DEFINITIE

IN DE PRAKTIJK

- Presentatie van een specifiek geval
- Collectieve brainstorming
- **Werkmethodologie**

OM VERDER TE GAAN

Momenteel bieden de volgende tools de mogelijkheid een statische balans op te maken:

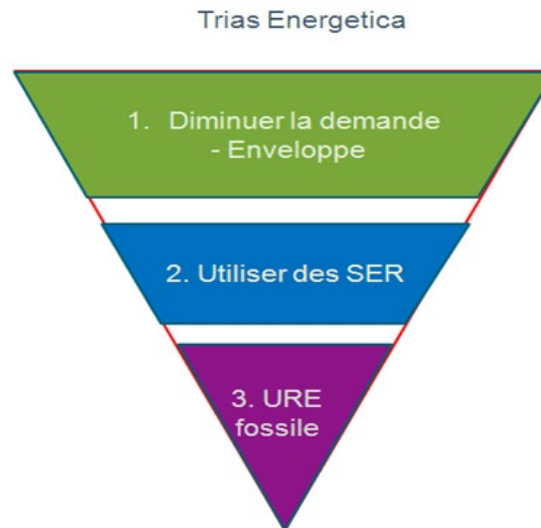
- ▶ CertiBru-Res
 - Laat toe de bestaande gebouwen te certificeren
- ▶ EPB-software
 - Laat toe de prestaties van een gebouw na werken te beoordelen
- ▶ PHPP
 - Laat toe passiefgebouwen te certificeren

⇒ **De rekenmethodes en de hypothesen verschillen**

Op energievlak moet men idealiter...

- ▶ de Trias Energetica respecteren
- ▶ Voor de gebouwschil
 - Definitie van het verwarmde en luchtdichte volume
 - Keuze van een energieprestatieniveau > werken m.b.t. de gebouwschil en type ventilatiesysteem
 - Keuze van een verwarmingssysteem overeenkomstig de behoeften...

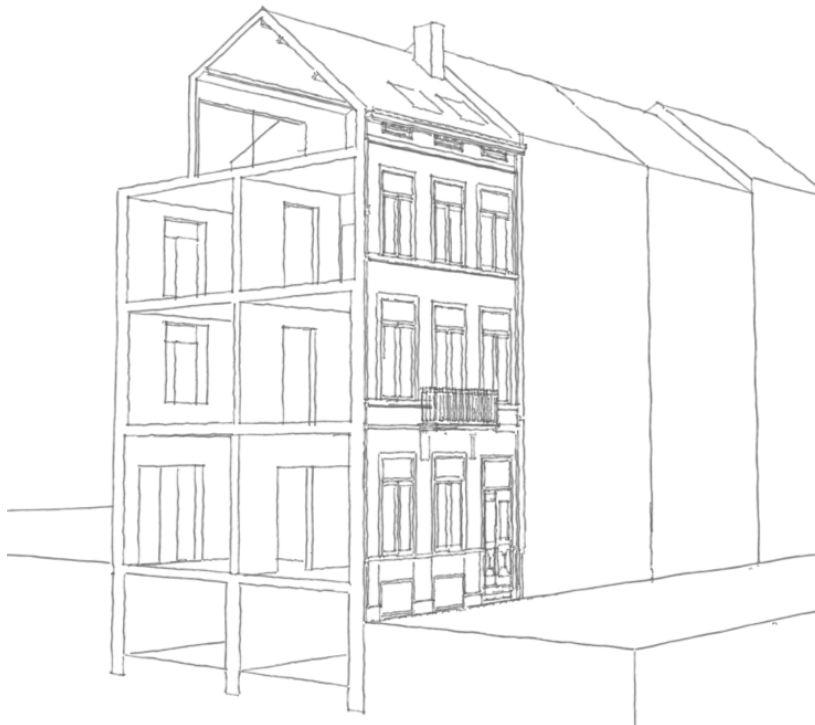

Bron: Gids Duurzame Gebouwen
Aanbeveling G-ENE00
“Het energieverbruik van gebouwen beperken”

28 PRESENTATIE VAN EEN SPECIFIEK GEVAL

In het bestudeerde geval stellen we het volgende voor

► 3 scenario's voor de renovatie van de gebouwschil ■ ▲ ●

► waarbij scenario's voor de renovatie van de technieken worden toegevoegd die in meerdere of mindere mate performant zijn

Renovatie van de gebouwschil: bekeken scenario's

Scheidings- constructies

0,47

0,24

0,12

 $\text{W/m}^2\text{K}$

Schrijnwerk

$$U_{\text{frame}} = 1,6 \text{ W/m}^2\text{K}$$
$$U_{\text{glass}} = 1 \text{ W/m}^2\text{K}$$

$$U_{\text{frame}} = 1 \text{ W/m}^2\text{K}$$
$$U_{\text{glass}} = 0,6 \text{ W/m}^2\text{K}$$

Ventilatie

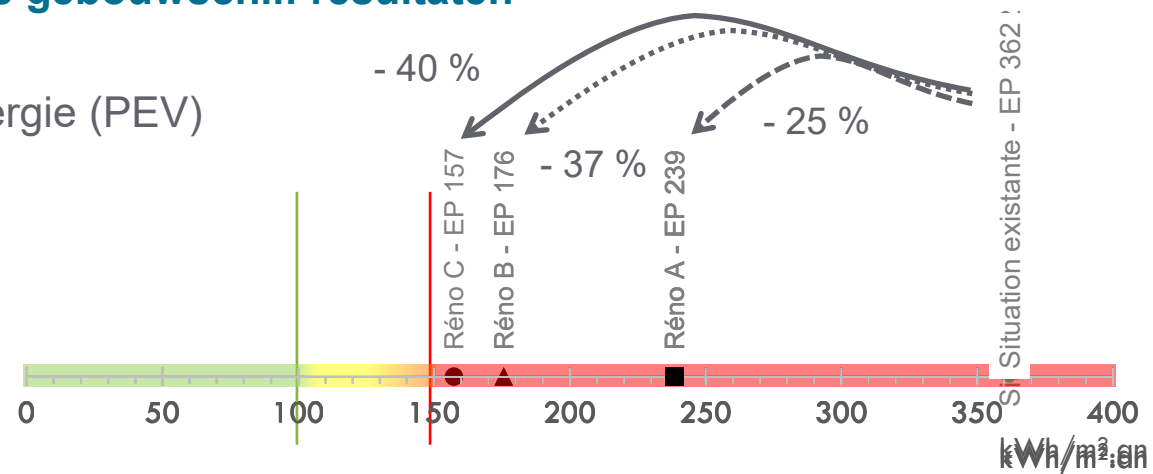
Dubbele stroom met recuperator - $\eta=80\%$

Dichtheid

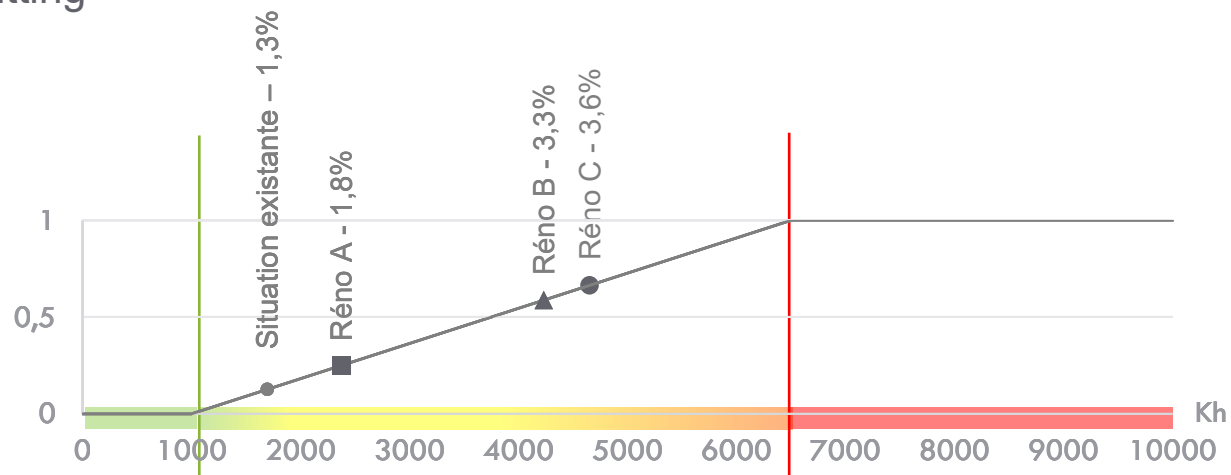
 $\text{N50} = 3 \text{ Vol/h}$

Renovatie van de gebouwschil: resultaten

► Primaire energie (PEV)

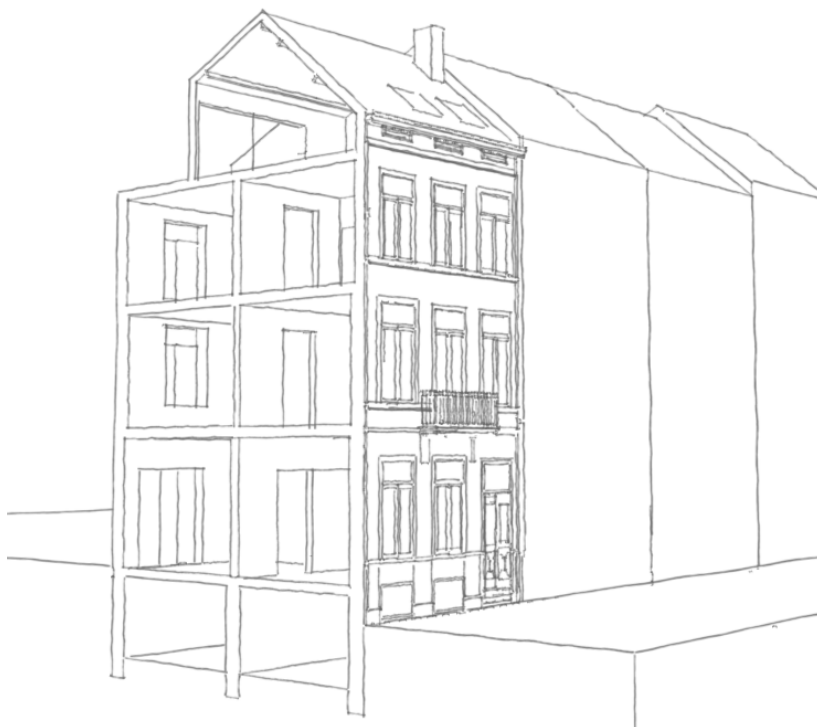

► Oververhitting

31 PRESENTATIE VAN EEN SPECIFIEK GEVAL

In het bestudeerde geval stellen we het volgende voor

- ▶ 3 scenario's voor de renovatie van de gebouwschil ■ ▲ ●

- ▶ waarbij scenario's voor de renovatie van de technieken worden toegevoegd die in meerdere of mindere mate performant zijn

Welk scenario moet voor de technieken worden toegevoegd voor **PEV < 150**?

Gasgestookte
condenserende
verwarmingsketel

Gasgestookte
condenserende
verwarmingsketel

+ fotovoltaïsche
installatie 4 kWp

X

Aerothermische
warmtepomp

+ fotovoltaïsche
installatie 4 kWp

Welk scenario moet voor de technieken worden toegevoegd voor **PEV < 100**?

Globale visie van de bekeken scenario's

Gasgestookte
condenserende
verwarmingsketel

166

120

107

Gasgestookte
condenserende
verwarmingsketel

+ fotovoltaïsche
installatie 4 kWp

131

85

72

Aerothermische
warmtepomp

+ fotovoltaïsche
installatie 4 kWp

102

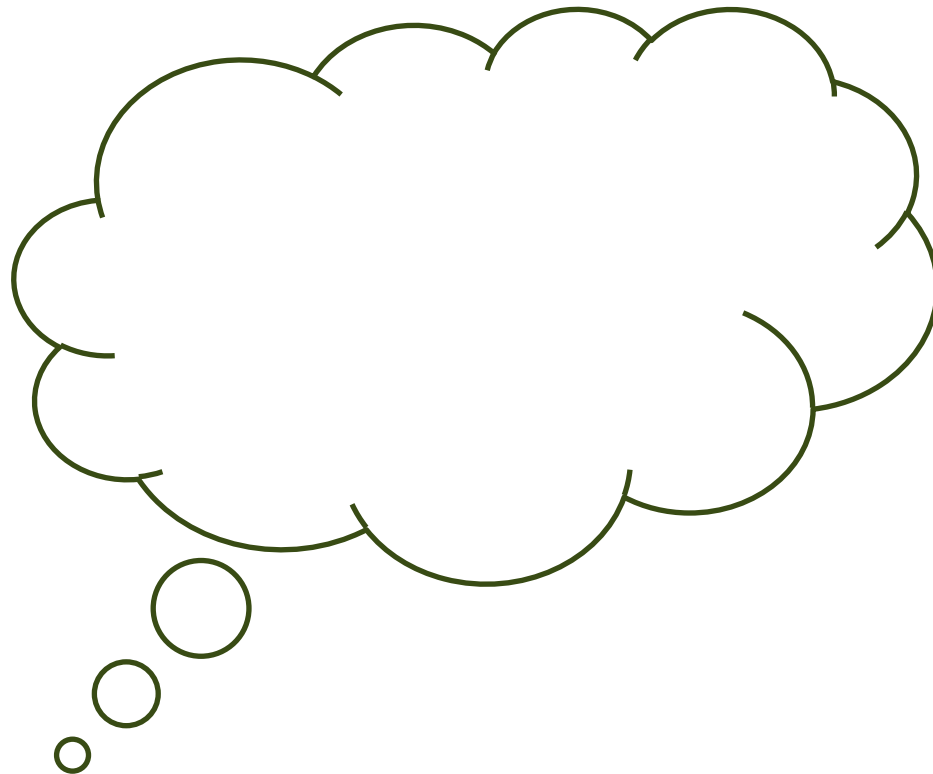
50

44

Hoe ziet u dit?

- ▶ Welke impact heeft de keuze van de technieken op de oververhitting?

Hoe ziet u dit?

- ▶ Wat onthoudt u van deze simulatie?
- ▶ Welk scenario zou u kiezen?

DEFINITIE

IN DE PRAKTIJK

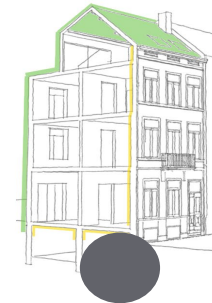
OM VERDER TE GAAN

- ▶ **Hoe beïnvloedt de oriëntatie de resultaten?**
- ▶ Hoe gaat de nieuwe tool evolueren?

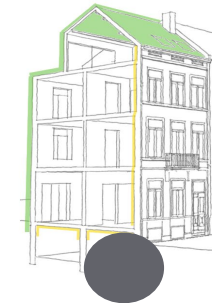
BASIS

1 oriëntatie

4 bestudeerde
scenario's

Varianten

3 oriëntaties

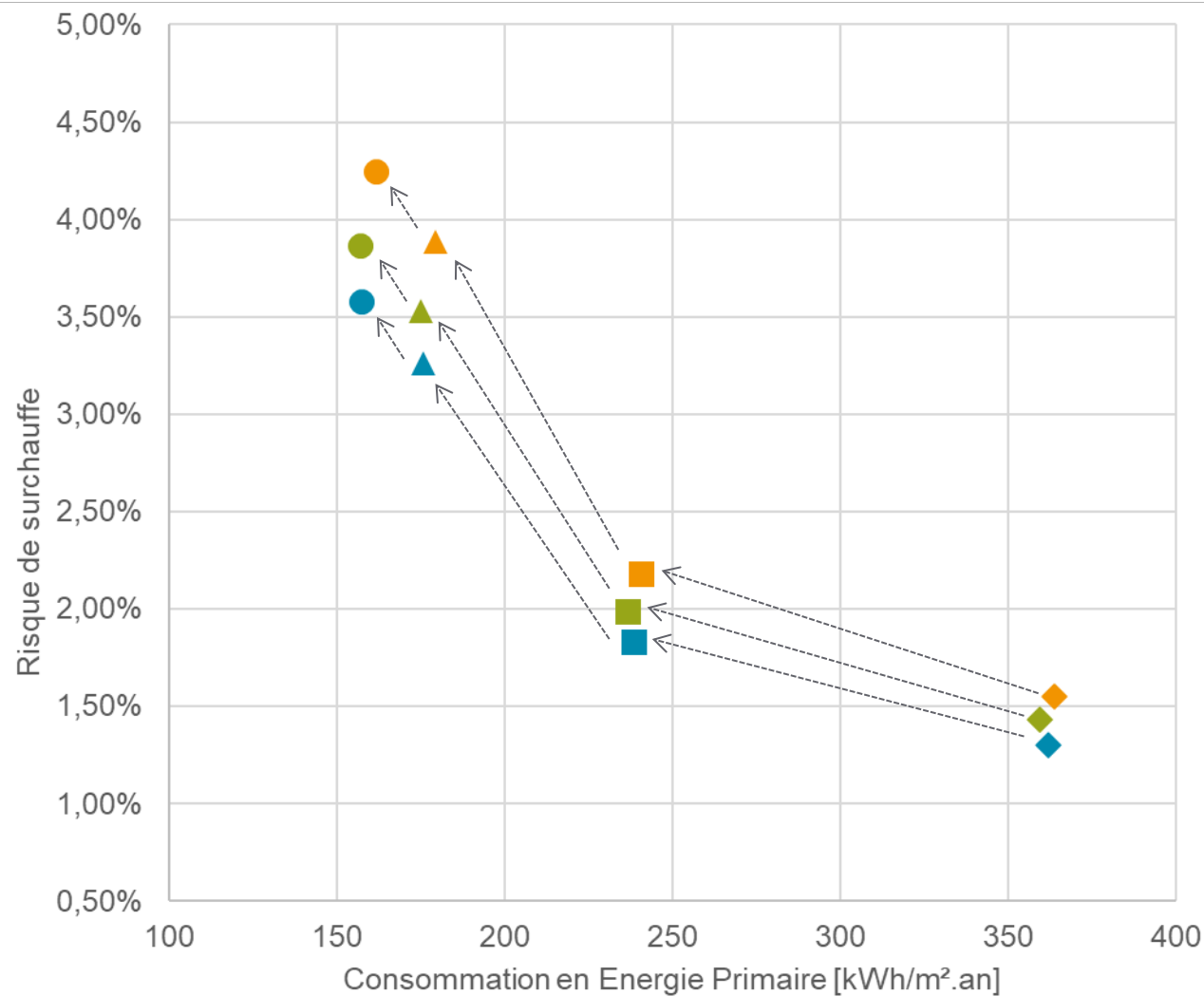

4 bestudeerde
scenario's

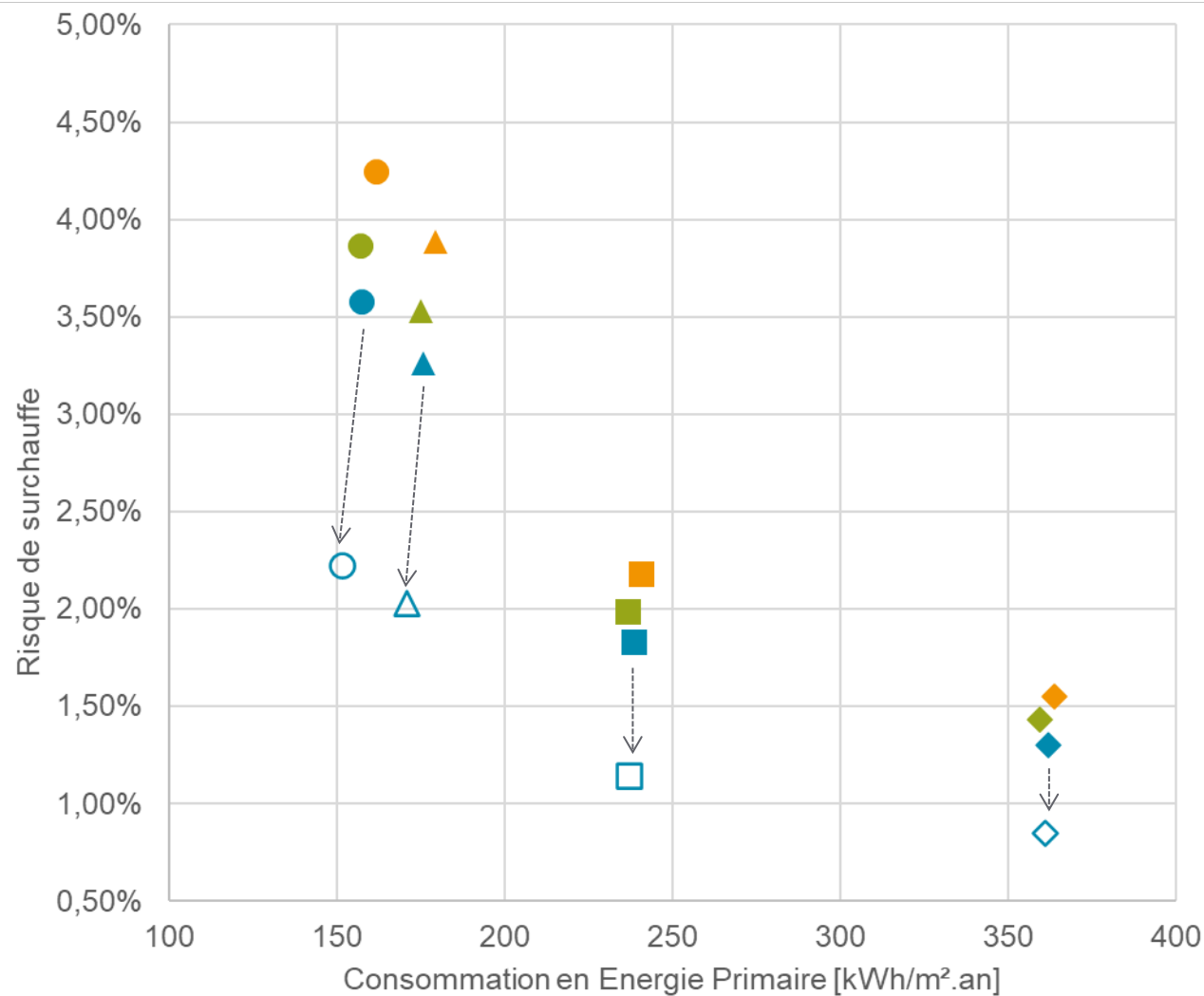

INVLOED VAN DE ORIËNTATIE

Legenda

Legenda

DEFINITIE

IN DE PRAKTIJK

DEBRIEFING

- Hoe beïnvloedt de oriëntatie de resultaten?
- **Hoe gaat de nieuwe tool evolueren?**

43 HOE GAAT DE NIEUWE TOOL EVOLUEREN?**Evolutie van de tools en van de bekeken rekenmethodes**

- ▶ Creatie van een enkele methode
- ▶ Update van de meteorologische gegevens
- ▶ De factor voor de omzetting in primaire energie wordt momenteel herzien
 - Momenteel: 2,5
 - Voorgestelde waarde: 1,9
- ▶ SWW-behoefte
 - Gebaseerd op de oppervlakte en niet op het volume, zonder minimumdrempel
- ▶ Fictief koudeverbruik
 - Afschaffing van het fictieve koudeverbruik bij afwezigheid van een actief koelsysteem
 - Het elektriciteitsverbruik zal worden berekend op basis van het geïnstalleerde systeem

44 HOE GAAT DE NIEUWE TOOL EVOLUEREN?

Evolutie van de tools en van de rekenmethodes (vervolg)

- ▶ Productie door middel van fotonvoltaïsche panelen
 - De PV-productie zal nog slechts in aanmerking worden genomen voor het elektriciteitsverbruik dat erdoor gecompenseerd wordt
- ▶ Integratie TOTEM
 - *In eerste instantie zullen de eisen gelden voor nieuwe gebouwen met een oppervlakte van meer dan 1000 m² - vanaf 2028*
 - Los van de oppervlakte – vanaf 2030*

- ▶ Er is geen universeel antwoord.
Elk geval is specifiek en de vertreksituatie moet dan ook grondig worden geanalyseerd.
- ▶ Voor een bepaald gebouw:
 - zijn er verschillende scenario's mogelijk (geen unieke oplossing)
 - /\ voor lock-in-effecten
- ▶ Voor een typisch Brusselse woning,
 - laten de overeenkomsten toe tendensen waar te nemen
 - heeft de oriëntatie invloed op het resultaat, maar in een zodanige mate dat de principes er niet door in vraag worden gesteld
- ▶ Verdere evoluties zullen de resultaten nog beïnvloeden. De voorgestelde gevallen moeten vanuit strategisch standpunt worden bekeken zonder te focussen op het exacte eindcijfer.

Gids Duurzame Gebouwen

www.gidsduurzamegebouwen.brussels

Opleidingen

- Schrijf u in voor de door Leefmilieu Brussel georganiseerde opleidingen <https://leefmilieu.brussels/opleidingenduurzamegebouwen>
En met name in verband met deze presentatie:
 - Verwarming en sanitair warm water
 - Regeling van gebouwenRaadpleeg alle materiaal [volledig gratis!](#)

Florence GREGOIRE, Sophie HAINE

Projectingenieur

écorce sa

☎ + 32 4 226 91 60

✉ info@ecorce.be

BEDANKT VOOR UW AANDACHT

